

Aan het algemeen bestuur

bezoekadres Dokter Van Deenweg 186
postadres Postbus 60
8000 AB Zwolle
telefoon 088 - 233 12 00
internet wdodelta.nl
bank Nederlandse Waterschapsbank Den Haag
IBAN NL66NWBAB0636756882
BIC NWABNL2G
KvK 6420 8338

datum 2 februari 2021 ons kenmerk Z/19/025424-150216 behandeld door Bert Moonen
portefeuillehouder H. Pereboom e-mail bertmoonen@wdodelta.nl
onderwerp IBP gebiedsontwikkeling Noordwest Overijssel

Geacht bestuur,

Leeswijzer

Het is belangrijk dat de besturen van de betrokken overheden (provincie, gemeenten en waterschap) vrijwel gelijktijdig en uniforme informatie krijgen. Deze brief (inclusief bijlagen) is in hoge mate afgestemd met de provincie Overijssel en de gemeenten Kampen, Staphorst, Steenwijkerland en Zwartewaterland. De informatiedichtheid is hierdoor hoog. Voor het waterschap zijn de bijlagen wellicht interessant maar niet altijd even relevant. Met deze brief wordt u op de hoogte gesteld van de meest relevante ontwikkelingen.

Aanleiding

Bodemdaling in het veenweidegebied en de daarmee samenhangende peilbesluiten zijn, ook voor het waterschap, een belangrijk onderwerp. Extra kosten voor aanpassing van gemalen, extra beheer kosten en extra CO2 uitstoot zijn effecten van bodemdaling. Deze bodemdaling is een omvangrijk en urgent probleem. Een probleem dat niet door het waterschap alleen kan worden opgelost maar ook vraagt om een voortvarende inzet van andere partijen. Met de Gebiedsgerichte aanpak Noordwest Overijssel wordt door de provincie Overijssel, de betrokken gemeenten en waterschap invulling gegeven aan deze integrale aanpak. Voor het waterschap is dit de eerste stap naar de in de Watervisie en Coalitieakkoord verwoorde integrale aanpak voor een visie op het veenweidegebied waarbij bodemdaling een van de centrale thema's is.

Op 17 november 2020 hebben wij de uitgangspunten (bijlage 1) voor de Gebiedsgerichte Aanpak Noordwest Overijssel (NWO) vastgesteld. Op basis van deze uitgangspunten zal de gebiedsgerichte aanpak, waarbinnen de Regionale Veenweidestrategie en de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof (GGA) voor Noordwest Overijssel worden uitgewerkt, verder worden vormgegeven en starten met de werkzaamheden. De besluitvorming in Gedeputeerde Staten, de colleges van Burgemeester en Wethouders van de betrokken gemeenten en in het Dagelijks Bestuur van het waterschap (WDOdelta) heeft vrijwel gelijktijdig plaatsgevonden. De inhoud van het besluit en van deze brief zijn afgestemd met deze partners in dit gebiedsproces. In deze brief informeren wij u over de uitgangspunten, maar eveneens over het hoe en waarom van de gebiedsgerichte aanpak. Tevens hebben we besloten dat het rapport *Verkenning bodemdaling veenweidegebied Overijssel*, een goede bouwsteen is voor de gebiedsgerichte aanpak NWO.

Uitdagingen en opgaven

Noordwest Overijssel is uniek. Het grootste veenmoeras van noordwest Europa, met de grootste toeristische trekker van landelijk Nederland: Giethoorn. De IJsseldelta is Nederland in het klein, een laaggelegen delta waarin veen, klei en zand tussen oude rivierarmen en hooggelegen stuwwallen en keileembulten het landschap en grondgebruik bepalen. Met een bijzondere verwevenheid van landbouw, natuur, bodem, cultuur en recreatieve infrastructuur. Met waardevolle kwaliteiten van natuur, water en landschap. In het gebied liggen het Nationaal Park Weerribben Wieden, het Nationaal Landschap IJsseldelta, een deel van de Unesco-waardige Koloniën van Weldadigheid en de Natura 2000 gebieden van Oldematen/Veerslootlanden, Wieden-Weerribben, Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht en de IJssel uiterwaarden. Onder de rook van steden als Zwolle, Kampen en Steenwijk, en met historische plaatsen als Hasselt, Zwartsluis, Staphorst, Vollenhove en Blokzijl. Het is een levend landschap, waarin wordt gewoond en gewerkt, recreanten worden ontvangen, bijzondere zuivel wordt geproduceerd en de rietcultuur aanwezig is. En waar de hooiwinning en biezenverwerking deel uitmaken van de cultuurhistorie. Diverse organisaties en een groot aantal inwoners neemt de verantwoordelijkheid om bij te dragen aan dit economisch, sociaal en landschappelijk vitale gebied.

Uniek in kwaliteiten betekent ook uniek in gebiedsopgaven. In lopende trajecten wordt gewerkt aan die opgaven, zoals aan de Natura 2000-gebieden, enkele landinrichtingen, de regiodeal Zwolle, en het Nationaal Landschap Nieuwe Stijl. Maar er is meer. De komende decennia komen, met toenemende urgentie vanwege de klimaatverandering, enkele grote uitdagingen en veranderopgaven bij elkaar in het landelijk gebied. Het gaat daarbij om vier thema's.

De *uitstoot van milieubelastende stoffen* moeten zover terug dat ze andere functies niet beperken. Het gaat onder andere om broeikasgassen die vrijkomen bij met name veenafbraak (klimaatakkoord), om nutriënten uit geoxideerd veen die de water- en natuurkwaliteit negatief beïnvloeden (Kaderrichtlijn Water, Natura 2000) en om verzurende en vermestende stoffen die via mest en de lucht in het gebied terecht komen (stikstofproblematiek). Er komen *grote ruimteclaims* voort uit de klimaat-, landbouw en voedsel- en energietransitie die ingepast moeten worden. Van belang zijn eveneens het *behoud en ontwikkeling* van waardevolle natuur en landschap, materieel en immaterieel erfgoed, beleefbare historie en het bijbehorende toeristische product. En tenslotte moeten we zorgvuldig omgaan met *grondstoffen en productiefactoren*, zoals onze veenbodems. Nadrukkelijk ook in verband met de knelpunten die het verzakken van de veenbodems met zich meebrengt, zoals een verminderde waterveiligheid, een niet-duurzaam waterbeheer, schades aan infra en bebouwing.

Uitdagingen in Noordwest Overijssel staan niet op zichzelf. Behoud en versterking van leefbaarheid, regionale economie en ruimtelijke kwaliteit zijn randvoorwaarden om de veranderopgaven tot een succes te maken. De opgaven moeten dus verbonden blijven met de sterke sociale kwaliteit, gewenste leefbaarheid voor inwoners en ondernemers, samen gaan met de transformatie van de regionale economie en bijdragen aan sterke, gebiedseigen en klimaatbestendige landschappen met ruimtelijke kwaliteit.

Langetermijn perspectief is nodig, visie en strategie

Het is duidelijk dat er vele opgaven zijn voor het gebied (zie ook bijlage 1). Bovendien hangen veel opgaven met elkaar samen. Een integrale benadering van die opgaven, om te komen tot een gedragen toekomstperspectief, is daarom essentieel. De gemeenten Steenwijkerland, Staphorst, Zwartewaterland en Kampen, het waterschap Drents Overijsselse Delta en de provincie Overijssel zijn daarom met de voorbereidingen voor een integraal gebiedsproces gestart.

Doel van dit integrale gebiedsproces:

Doel van dit integrale gebiedsproces:

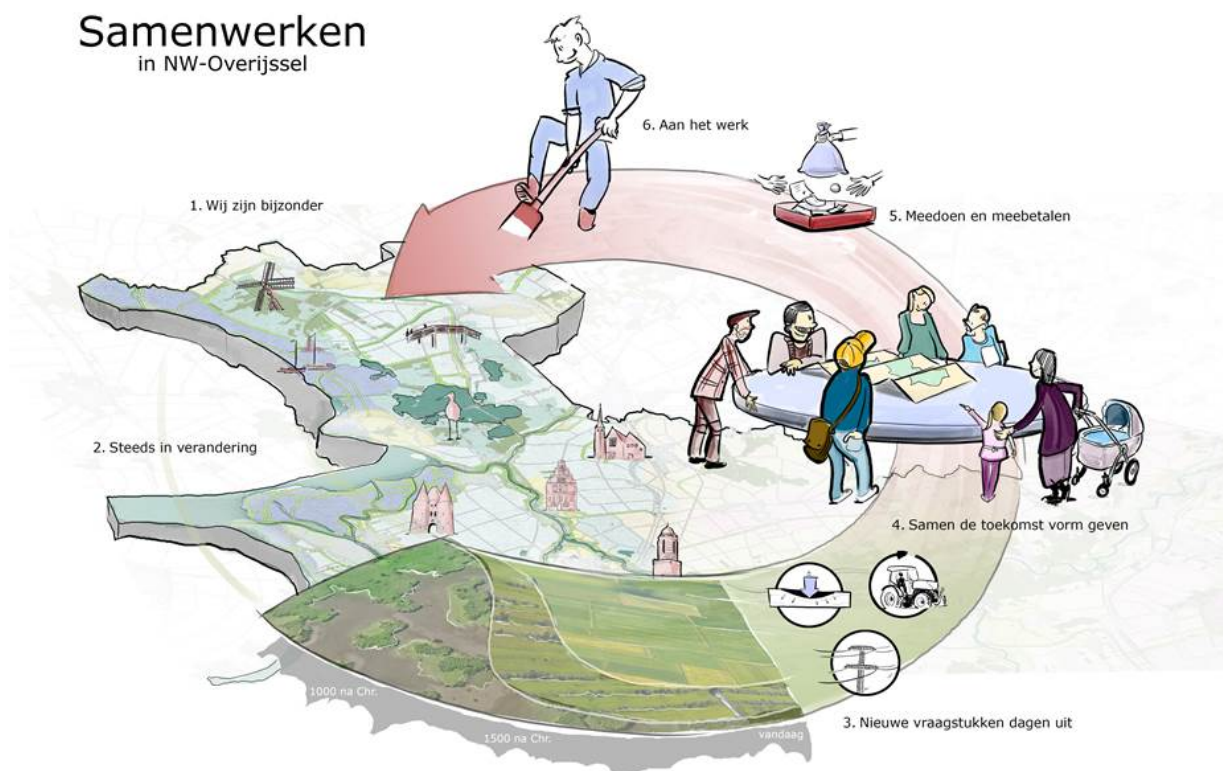
- Komen tot gedragen regionale veenweidestrategie NWO (Klimaatakkoord)
- Komen tot gedragen gebiedsagenda stikstof NWO (GGA stikstof)
- Zorgen voor duidelijkheid lange termijn voor ondernemers en inwoners
- Gebiedsgericht en integraal werken met overheden en gebiedspartijen aan urgente opgaven
- Overkoepelend gremium voor lopende gebiedsprocessen

Integraal betekent overigens niet persé dat alle opgaven allemaal tegelijkertijd moeten worden samengebracht en uitgevoerd. Het gaat er om de gebiedsgerichte aanpak zo integraal te maken dat je geen essentiële opgaven mist, maar dat is afgebakend daar waar opgaven beter sectoraal of volgordelijk opgepakt kunnen worden. Ook als opgaven een te groot risico vormen voor het proces kan het een keuze zijn die opgaven niet mee te nemen. Belangrijk uitgangspunt is dat we niet vanuit verschillende opgaven steeds opnieuw de mensen in het gebied benaderen, maar dat opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen integraal worden opgepakt en zo ook het gesprek wordt gevoerd.

Met een toekomstperspectief willen we zorgen voor duidelijkheid voor de lange termijn voor ondernemers en inwoners. Ook als we nu alle grote ontwikkelingen en uitdagingen meenemen en we komen tot een toekomstperspectief, zullen er nieuwe uitdagingen komen waar we in Noordwest Overijssel het hoofd aan moeten bieden. Het is daarom de kunst om het toekomstperspectief zo robuust te maken, dat het zich kan aanpassen aan die nieuwe ontwikkelingen.

Samen aan de slag

De betrokken overheden werken al enige tijd samen aan een vitaal platteland in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland. In dat kader is een gebiedsagenda opgesteld, waarin bovenstaande uitdagingen zijn verwoord, evenals de aanpak om samen te werken aan dat vitale platteland.

We beginnen in noordwest Overijssel niet op nul. Er zijn al veel processen gaande (bijlage 4) en ook versterken we in IBP-verband een aantal projecten dat al is gestart in gemeenten, waterschap en provincie (bijlage 5). Het uitvoeren van projecten biedt nieuwe inzichten en geeft energie aan het proces. Verder is er nader onderzoek nodig om beter zicht te krijgen op de veenprocessen, op effecten van maatregelen en op specifieke lokale situaties. Op landelijk niveau, maar ook in Noordwest Overijssel wordt hieraan gewerkt. Visievorming, onderzoek en uitvoering hebben in dit proces een wisselwerking met elkaar.

Verkenning bodemdaling veenweidegebied Noordwest Overijssel

Eén van de onderzoeken die al is gedaan en een goede bouwsteen voor de gebiedsgerichte aanpak NWO vormt, is de *Verkenning bodemdaling veenweidegebied Noordwest Overijssel* (bijlage 2). Een belangrijke conclusie daaruit is dat er drie deelgebieden zijn te onderscheiden. In de Gebiedsgerichte aanpak Noordwest Overijssel nemen we die indeling over (met iets gewijzigde benaming): Wieden Weerribben, Staphorster Veld en Polder Mastenbroek / Kamperveen. In de verkenning zijn drie scenario's onderzocht: *doorgaan* met het peilbeheer zoals dat de afgelopen decennia is gedaan, *remmen* van de bodemdaling en *stoppen* van bodemdaling door veenoxidatie. Per deelgebied is gekeken welke mogelijkheden er voor deze scenario's zijn en welke effecten dat geeft. In de gebiedsgerichte aanpak kunnen vanuit deze basiskennis keuzes worden gemaakt over de inzet van maatregelen voor de verschillende locaties.

Inrichting gebiedsproces

In de gebiedsgerichte aanpak, zoals dat nu wordt vormgegeven, zal in drie deelgebieden worden gewerkt aan een toekomstperspectief. Dat zal in wisselwerking gaan met de overkoepelende visievorming, zodat het uiteindelijk tot één consistent en gedragen Toekomstperspectief Noordwest Overijssel leidt. Per deelgebied zal er een deelgebiedscommissie worden ingesteld waar overheden en maatschappelijke partners, die betrokken zijn bij dat deelgebied, deel vanuit maken. Overkoepelend komt er een Regiegroep Noordwest Overijssel die eveneens bestaat uit betrokken overheden en (regionale) maatschappelijke partners.

Deze Regiegroep Noordwest Overijssel heeft tevens de rol van Bestuurlijke Gebiedstafel Stikstof. De Regionale Veenweidestrategie en de Gebiedsagenda Stikstof vormen een belangrijk deel van het toekomstperspectief Noordwest Overijssel. Het korte termijn doel van de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof, het mogelijk maken van stikstofruimte vragende ontwikkelingen, vindt plaats door vraag en aanbod van stikstofruimte bij elkaar te brengen. Die activiteit staat grotendeels los van de strategievorming, maar vindt wel plaats in het kader van de Gebiedsgerichte aanpak Noordwest Overijssel.

Om de gebiedsgerichte aanpak vorm te geven, zijn inhoudelijke en organisatorische uitgangspunten opgesteld (zie hieronder). Na accordering van de uitgangspunten door het Bestuurlijk Overleg Noordwest Overijssel (bestaande uit gedeputeerde Ten Bolscher, DB-lid Pereboom en de wethouders Bijl, Mulder, Rietman en Holtland) zijn deze met regionale maatschappelijke partijen besproken en door hen geaccordeerd. Deze maatschappelijke partijen zijn LTO Noord, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Collectief Noordwest Overijssel, Gastvrij Overijssel, Natuur en Milieu Overijssel, stichting Nationaal Park Weerribben Wieden en Gebiedscoöperatie IJsseldelta. Een deel van deze partijen werkt samen in het samenwerkingsverband voor de Ontwikkelopgave Natura 2000: Samen Werkt Beter, waardoor deze verbinding gelijk is gelegd. De maatschappelijke partijen hebben aangegeven samen met de overheden te willen werken aan het Toekomstperspectief voor Noordwest Overijssel. Vervolgens zijn de uitgangspunten vastgesteld door GS van Overijssel, de Colleges van B&W van de gemeenten Steenwijkerland, Staphorst, Zwartewaterland, Kampen en het DB van het waterschap Drents Overijsselse Delta.

Hoe wordt u in het proces betrokken?

De Gebiedsgerichte aanpak Noordwest Overijssel is de gebiedspecifieke uitwerking van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland, van het Klimaatakkoord en van de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof. Binnen de kaders die deze afspraken en programma's stellen, werken we in de gebiedsgerichte aanpak Noordwest Overijssel aan de Regionale Veenweidestrategie en de Gebiedsagenda stikstof voor dit gebied. De betrokken overheden beschouwen deze opgaven als gezamenlijke verantwoordelijkheid, maar provincie Overijssel heeft een coördinerende en organiserende rol conform het Klimaatakkoord. Voor de zomer van 2021 zullen wij u informeren over de voortgang van de gebiedsgerichte aanpak.

Nadat de Regiegroep Noordwest Overijssel (RNWO) de deelgebiedsperspectieven heeft goedgekeurd, en heeft samengebracht met het overkoepelende perspectief tot één toekomstperspectief Noordwest Overijssel, biedt de RNWO dit ter vaststelling aan, aan de besturen van de betrokken overheden, daar waar het hun grond/werkgebied betreft. De ruimtelijke aspecten van dit toekomstperspectief NWO worden op het juiste schaalniveau opgenomen in de (provinciale en gemeentelijke) omgevingsvisie, waar de Staten/gemeenteraden over besluiten. In het Waterbeheerprogramma neemt het waterschap de waterhuishoudkundige aspecten van het toekomstperspectief op.

Financiën

De eerder genoemde IBP-VP-gebiedsagenda heeft voor de ingediende projecten van het rijk een bedrag van 4,39 miljoen euro ontvangen. De regio zet daar van haar kant aanvullend 22 miljoen euro (bestaand budget) naast voor de realisatie van die projecten.

Een van de ingediende projecten betreft het lopende onderzoek naar onderwaterdrainage in het Staphorsterveld/Olde Maten. De gevraagde subsidie aan dit project is inmiddels aan het waterschap toegezegd. Op dit moment zijn er geen verdere financiële consequenties voor het waterschap.

In het kader van het Klimaatakkoord, heeft het rijk zogenaamde impuls gelden beschikbaar gesteld voor maatregelen die op korte termijn genomen kunnen worden én daarmee een impuls geven aan de opgave om de CO₂-uitstoot door de oxidatie van veen terug te brengen. Noordwest Overijssel heeft hiervoor 15 miljoen euro ontvangen. Dat geld zal voornamelijk worden ingezet voor het aankopen van gronden / bedrijven waar door het opzetten van het peil, veenoxidatie kan worden geremd of gestopt. Inzet is om zoveel mogelijk doelen met de specifieke aankopen te realiseren (stapeling van doelen). Een ander deel van het geld zal worden besteed aan het aankopen van grond, die op een later moment ingezet kan worden als ruilgrond of om extensivering van agrarische bedrijven mee mogelijk te maken. In alle gevallen zal daarmee de CO₂-uitstoot mee gereduceerd moeten worden en liefst ook de stikstofuitstoot. Vanuit de provincie Overijssel wordt voor dit doel (impuls gelden Klimaatakkoord) aanvullend 19 miljoen euro bijgedragen, uit bestaand provinciaal budget voor de Natura 2000 opgave. Op dit moment zijn er geen financiële consequenties voor het waterschap.

Bijlagen

1. Uitgangspunten voor de gebiedsgerichte aanpak Veenweide Noordwest Overijssel
2. Link naar Infram onderzoeksrapport met 3 bijlagen: Verkenning bodemdaling veenweidegebied Overijssel;
3. Opgaven in Noordwest Overijssel;
4. Verbinding met andere gebiedsprocessen in Noordwest Overijssel;
5. Samen werken aan de kwaliteit van Noordwest Overijssel (inclusief IBP-gebiedsagenda met projectenlijst).

Het dagelijks bestuur van het
Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris

de dijkgraaf

E. de Kruijk

D.S. Schoonman